

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt: Tvořivá škola, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.4.00/21.3505

Příjemce: Základní škola Ruda nad Moravou, okres Šumperk, Sportovní 300, 789 63 Ruda nad Moravou

Metodický list

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti (I/2)

Sada: 1 Číslo: EU-OPVK-ČIG-2ST-07 Předmět: Český jazyk a literatura, 6. ročník - Román

Název materiálu: Dášeňka

Autor materiálu: Mgr. Marie Baslerová

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 3. května 2012

Třída: VI. A

Ověřující učitel: Mgr. M. Baslerová

Anotace materiálu:

Pracovní list - psí pohádka, otázky se vztahují k ukázce z románu Dášeňka.

Podrobný metodický popis možností použití materiálu:

- Žáci si pozorně přečtou text, příp. s dopomocí učitele (žáci s IVP).
- Před použitím pracovního listu je vhodné žáky seznámit v literární výchově se spisovatelem Karlem Čapkem a jeho dílem.
- Po rozdělení pracovního listu pracují žáci dle zadání.
- Žáci vyhledávají odpovědi na otázky z ukázky knihy Dášeňka.
- Žáci se seznamují s charakteristikou zvířete.
- Zaměřují se na vyhledávání různých druhů přídavných jmen, které napomáhají při zpracování charakteristiky.
- Kontrolujeme a hodnotíme na závěr celý pracovní list, popř. využijeme pracovní list k sebehodnocení jednotlivých žáků nebo k jejich hodnocení

Seznam literatury a pramenů:

ČAPEK, Karel. Dášeňka. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1966.

Obr.: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bd/Karel-capek.jpg>

Dášeňka - K. Čapek

Když se to narodilo Praha, bylo to jenom takové bílé Olomouc nic, do hrsti se to vešlo; ale až to mělo pár černých ušisek a vzadu ocásek, uznali jsme, že to je psisko, a protože jsme si přáli mít psí holčičku, dali jsme tomu jméno Dášeňka.

Dosud to bylo bílé nic, bylo to slepé, bez očí, a co se nožiček týče, inu, mělo to dva páry čehosi, čemu se při dobré vůli mohlo říkat nožičky. Ale protože tu ta dobrá vůle byla, byly tu nožičky, třebaže ještě za mnoho nestály; kdepak, stát se na nich nedalo, takové byly vratké a slaboučké, a s chůzí to byla, holenu, teprve potíží.

Když se do toho Dášenska pořádně obula (totiž ona se neobula, ale vykasala si na to rukávy)(přesněji řečeno, ani rukávy si nevykasala, ale jenom si, jak se říká, plivla do dlaní)(rozumějte mi, ona si ovšem nemohla plivnout do dlaní, protože ještě plivat neuměla a dlaně měla tak maličké, že by si do nich netrefila), zkrátka když se do toho Dášenska pořádně dala, dokutálela se za půl dne od máminy zadní nohy k mámině noze přední, při čemž se cestou třikrát nakrmila a dvakrát vyspala.

Spát a jíst uměla totiž hned od narození, tomu se učit nemusela; proto to dělala horlivě po celý boží den, a myslím, že i noci, když se na nikdo nedíval, spala stejně svědomitě jako ve dne – takové to bylo pilné štěně.

Krom toho uměla pištět; ale jak štěně piští, to nakreslit nedovedu a ukázat bych vám to také nemohl, protože na to nemám dost tenký hlas. I mlaskat uměla Dášenska od narození, kdy sála mámino mlíčko, ale víc už nic; jak vidíte, nebylo s ní zprvu mnoho řeči, ale její mamince (jmenuje se Iris a je hrubosrstá foxteriérka) to stačilo: celý den si měla se svým nunátkem Dášenkou co povídat a šuškat, očichávala ji, líbala a lízala, čistila a jazejkem umývala, česala a hladila, pěstovala ji, krmila ji, laskala ji, hlídala ji, své vlastní huňaté tělíčko ji podestýlala za polštář, a to se to, panečku, Dášeňce spalo!

Abyste věděli, tomu se říká mateřská láska a u lidských maminek je to taky tak, však vy víte. Jenže lidské maminky dobře vědí, co a proč dělají, ale taková psí maminka to neví, jenom to cítí, že jí to příroda káže. „Haló, psí paničky,“ káže hlas přírody, „pozor, pokud to vaše maličké je slepé a nanicovaté, pokud se to neumí samo bránit, ba ani se schovat nebo volat o pomoc,

nesmíte se od toho hnout, to vám povídám, musíte hlídat, svým tělem je krýt, a kdyby se blížil někdo podezřelý, tedy hrrr na něj a zadavte ho!”

Iris to vše brala strašně doopravdy, a když se přiblížil jeden podezřelý advokát, běžela ho zadávat a roztrhla mu nohavici, a když se přiblížil jeden spisovatel (však to byl Josef Kopta), chtěla ho také zadávat a kousla ho do nohy, a jedné ženské osobě roztrhala celé šaty, ba vrhala se útočně i na úřední osoby, jako je listonoš, popelář, elektrikář a ten pán od plynu. Krom toho ohrožovala množství veřejně činných osob, sápala se na jednoho poslance, měla jakési nedorozumění i se strážníkem a díky své ostražitosti a bojovnosti uchránila svého jedináčka od všech úkladů, nepřátel a zloby světa. Taková psí maminka, pánové, nemá snadný život, lidí je mnoho a všechny pokousat nemůže.

Toho dne, kdy Dášeňka slavila desítidenní výročí svého života, potkala ji první velká událost, když se ráno probudila, shledala k svému úžasu, že vidí – zatím jen na jedno oko, ale i jedno oko je, abych tak řekl, veliký krok do světa. Byla tím tak překvapena, že vykvikla, a toto památné kviknutí bylo počátkem psí řeči, která se jmenuje štěkání. Dnes už Dášeňka umí nejen mluvit, nýbrž i nadávat a pouštět hrůzu, ale tehdy to jen vyjeklo, jako když nůž sjede po talíři.

Hlavní bylo ovšem to nové oko, do té doby musela Dášeňka hledat jen čumáčkem, kde má maminka ty dobré knoflíky, co z nich prýští mlíčko, a když se pokoušela lézt, musela před sebou strkat svůj černý a lesklý nos, aby nahmatala, co je před ní. Ba, lidi, takové oko, i když je jen jedno, je znamenitý vynález, jen mrkneš a víš, ouha, tady je stěna, tuto jakási propast, a to bílé je máma. A když chceš spát, očičko se zaklopí a dobrou noc., mějte mě rádi. A co abychom se probudili? Otvírá se jedno oko, a vida, otvírá se i druhé, mžourá trochu a už se vykulí celé, a Dášeňka se od té chvíle dívá na svět dvěma očima a spí na dvě oči, takže už nemusí vyspávat tak dlouho a může víc času věnovat tomu, aby se naučila sedět a chodit a ledacos jiného důležitého pro život. Inu to je pokrok.

Neboť v tu chvíli se ozval opět hlas přírody a kázal: “Ty, Dášeňko, když už máš kukadla, dívej se před sebe a zkus chodit. Dášeňka tedy pohnula ouškem, že jako slyší a rozumí, a zkusila chodit. Nejdřív vysunula pravou přední nožičku dopředu, a co teď? „Teď dej dopředu levou zadní,“ radil hlas přírody. Sláv, povedlo se to. „A teď tu druhou zadní,“ radil hlas přírody, „zadní, povídám, zadní, ne přední! I ty hloupá Dášeňko, vždyť nechala ještě jednu nožičku vzadu! Počkej, nemůžeš jít dál, pokud si ji nepřitáhneš, povídám, tu pravou zadní si zastrč pod zadeček! N, to není nožička, to je ocásek, ocáskem se nedá chodit. To si pamatuj, Dášeňko, o ocásek se nemusíš starat, ten jde sám za nožičkami. Tak co, máš všechny tlapy pohromadě?”

No sláva, a teď znovu, vysunout pravou přední, hlavu výš, aby tam bylo místo pro nožičky, tak, teď levou zadní, a teď pravou zadní (ale ne tak daleko od těla, Dášeňko, pod sebe ji musíš dát, pod sebe, aby se ti břicho po zemi neplouhalo), a teď levou přední, výborně, tak vidíš, jak to jde. Teď si chvilku odpočiň a zase znovu: jedna – dvě – tři – čtyři, hlavu nahoru, jedna – dvě – tři – čtyři.

Ale abychom to brali po pořádku, tedy 1. hlavní, co má Dášeňka na práci, je běhat.

Teď už to, panečku, nejsou ty namáhavé a potácivé první kroky, nýbrž sportovní výkony vyššího stupně jako běh, cval, trysk, skok daleký, skok vysoký, let, hon, kalup, pelášení, sprint, spurt na deset yardů, dále různé pády, jako pád nosmo, hřbetmo, pád na hlavu, kotrmelec v běhu s jedním nebo více přemety, rozběhy s překážkami, běh s handicapem (například s utěrkou v hubě), různé způsoby kutálení, překocení, svalení, přemetů, veletočů a dopadů, útok, útěk, odskok a úprk, zkrátka všechno, co psí lehká atletika obnáší.

Jméno, příjmení:

Otázky k ukázce

1. Jak se jmenoval pejsek?

.....

2. Popiš pejska:

.....

.....

3. Vypiš všechny druhy pádů Dášenky.

.....

4. Přepiš správně – Aleabychomtobralipopořádku:

.....

5. Na kolik yardů byl spurt?

.....

6. Jaké druhy skoků předváděla Dášenka?

.....

7. Z posledního odstavce vypiš, co obsahuje psí atletika:

.....

8. Vymysli přívlastky shodné ke slovu PES:

.....

9. Z 1. řádku vypiš vetřelce:

.....

10. Z posledního odstavce vypiš přídavná jména

.....

.....

11. Nakresli obrázek Dášenky:

Dášeňka – Karel Čapek

ŘEŠENÍ

1. Jak se jmenoval pejsek? - *Dášeňka*
2. Popiš pejška. - *bílé nic, do hrsti se to vešlo; ale až to mělo pár černých ušisek a vzadu ocásek*
3. Vypiš všechny druhy pádů Dášeňky. - *pád nosmo, hřbetmo, pád na hlavu*
4. Přepiš správně: Aleabychomtobralipopořádku - *Ale abychom to brali po pořádku*
5. Na kolik yardů byl spurt? - *deset*
6. Jaké druhy skoků předváděla Dášeňka? - *skok daleký, skok vysoký*
7. Z posledního odstavce vypiš, co obsahuje psí atletika. - *dopad, útok, útěk, odskok, úprk*
8. Vymysli přívlastky shodné ke slovu PES - *malý, hezký, bílý, špinavý, voňavý.....*
9. Z 1. řádku vypiš vetřelce... - *Praha, Olomouc*
10. Z posledního odstavce vypiš přídavná jména. *namáhavé, potácivé, sportovní, vyššího, daleký, vysoký, různé, jedním, psí, lehká*
11. Nakresli obrázek Dášeňky: *individuálně*